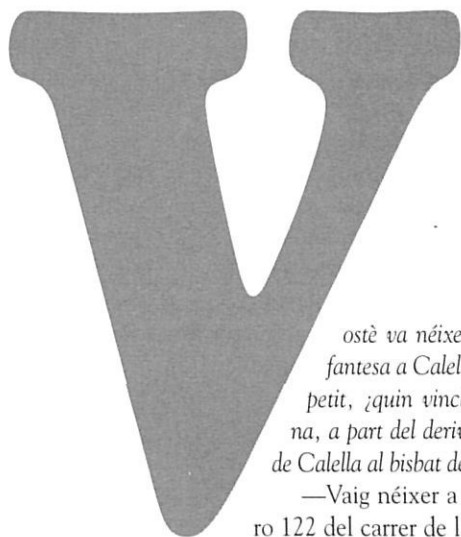

Josep-Maria Terricabras, el filòsof de la defensa personal

Text: Xevi Planas

Josep-Maria Terricabras entén la filosofia com un mitjà de defensa personal a l'abast de qualsevol ciutadà que vulgui adoptar una actitud crítica davant el món. Filòsof, director de la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani i prestigiós divulgador de l'obra de Ludwig Wittgenstein, és un dels intel·lectuals més lúcids i compromesos del país.

Fotos: Josep Maria Oliveras

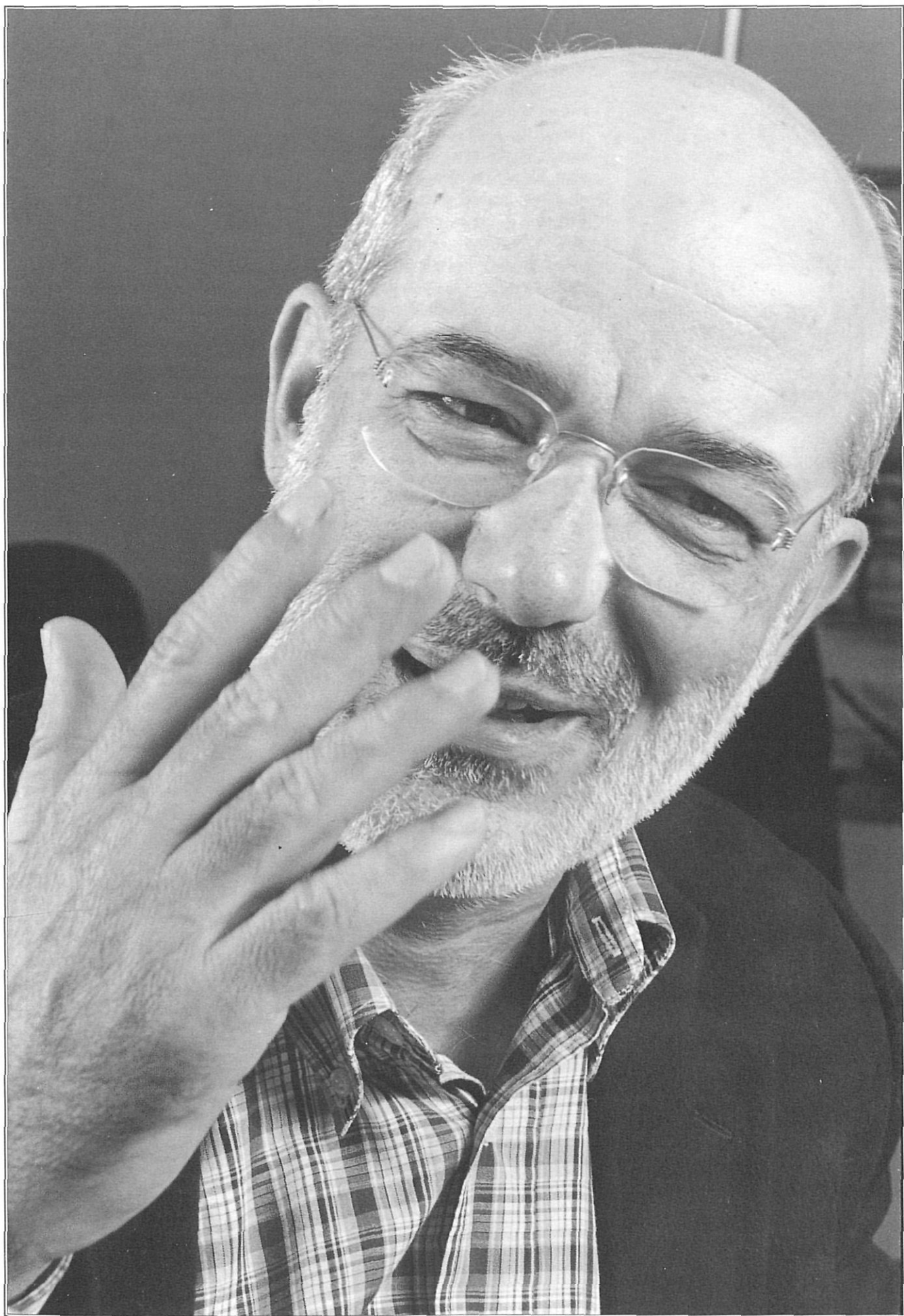
ostè va néixer i va passar la infantesa a Calella, al Maresme. De petit, quin vincle tenia amb Girona, a part del derivat de la pertinença de Calella al bisbat de Girona?

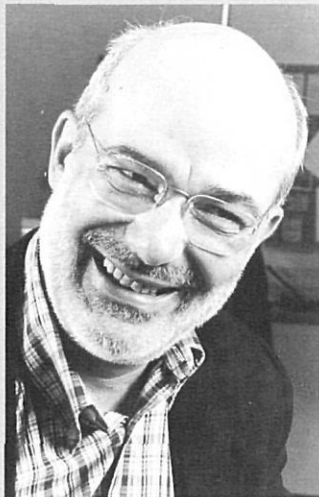
—Vaig néixer a la casa del número 122 del carrer de l'Església, de Calella. El meu avi matern, Mariano Nogueras, hi tenia una drogueria i pastisseria. Calella vivia girada cap a Barcelona, entre altres raons perquè llavors les comunicacions amb Girona eren molt complicades. La primera vegada que jo devia anar a Girona devia ser als quinze anys. El lligam que teníem amb Girona era bàsicament eclesiàstic, perquè la parròquia de Calella pertanyia al bisbat de Girona. El meu segon contacte amb Girona em va venir arran del

període curt que vaig passar al Seminari de Girona. Molts anys més tard hi vaig anar tenint més relació, perquè vaig treure una plaça de catedràtic d'institut a Sant Feliu de Guíxols, on vaig conèixer la meua dona. La major part de la meua vida l'he passada a la zona de Girona. Vaig estar-me només fins als onze anys a Calella, on llavors no es podia cursar el batxillerat. De petit els pares ja m'havien fet estudiar francès i alemany. El francès el vaig aprendre amb la que devia ser la primera turista francesa que devia arribar a Calella, a la qual alguna gent que no sabia francès coneixia pel nom de Senyora Madame.

—*Deu tenir ben viva la memòria dels primers efectes del turisme en la transformació de Calella...*

—L'inici del turisme a Calella s'ha de situar cap al 1957. Llavors només hi havia un hotel a la població, l'hotel Vila, regentat per una família que abans de la guerra havia tingut una fonda. Els primers turistes s'allotjaven sovint en cases particulars. Els primers matalassos de goma que van tenir alguns habitants de Calella els van rebre d'obsequi de turistes que havien acollit a casa seva. La meua va ser la primera generació que va

JOSEP-MARIA TERRICABRAS I NOGUERAS va néixer a Calella (Maresme) el 12 de juliol del 1946. És llicenciat en filosofia i lletres per la Universitat de Barcelona. Es va doctorar en filosofia i ciències de l'educació per la Universitat de Barcelona i la Universitat de Münster. Ha realitzat estades d'investigació a la Universitat de Münster, el St. John's College de Cambridge i la Universitat de Berkeley, a Califòrnia.

És membre de l'Institut d'Estudis Catalans, catedràtic de filosofia a la Universitat de Girona i director de la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani, de la Universitat de Girona. Ha estat professor tutor a la Universitat de Münster, catedràtic de batxillerat a l'IB Sant Telm de Sant Feliu de Guíxols i professor encarregat de curs del Departament de Matemàtiques de la Facultat d'Informàtica de la Universitat Politècnica de Catalunya. Va guanyar el premi d'assaig Carles Rahola el 1982.

És autor dels llibres *Ludwig Wittgenstein. Kommentar und Interpretation* (1978), *Ètica i llibertat* (1983), *Fer filosofia avui* (1988), *La comunicació* (1996) i *Atreuix-te a pensar* (1998). Ha dirigit l'edició actualitzada en quatre volums del *Diccionari de*

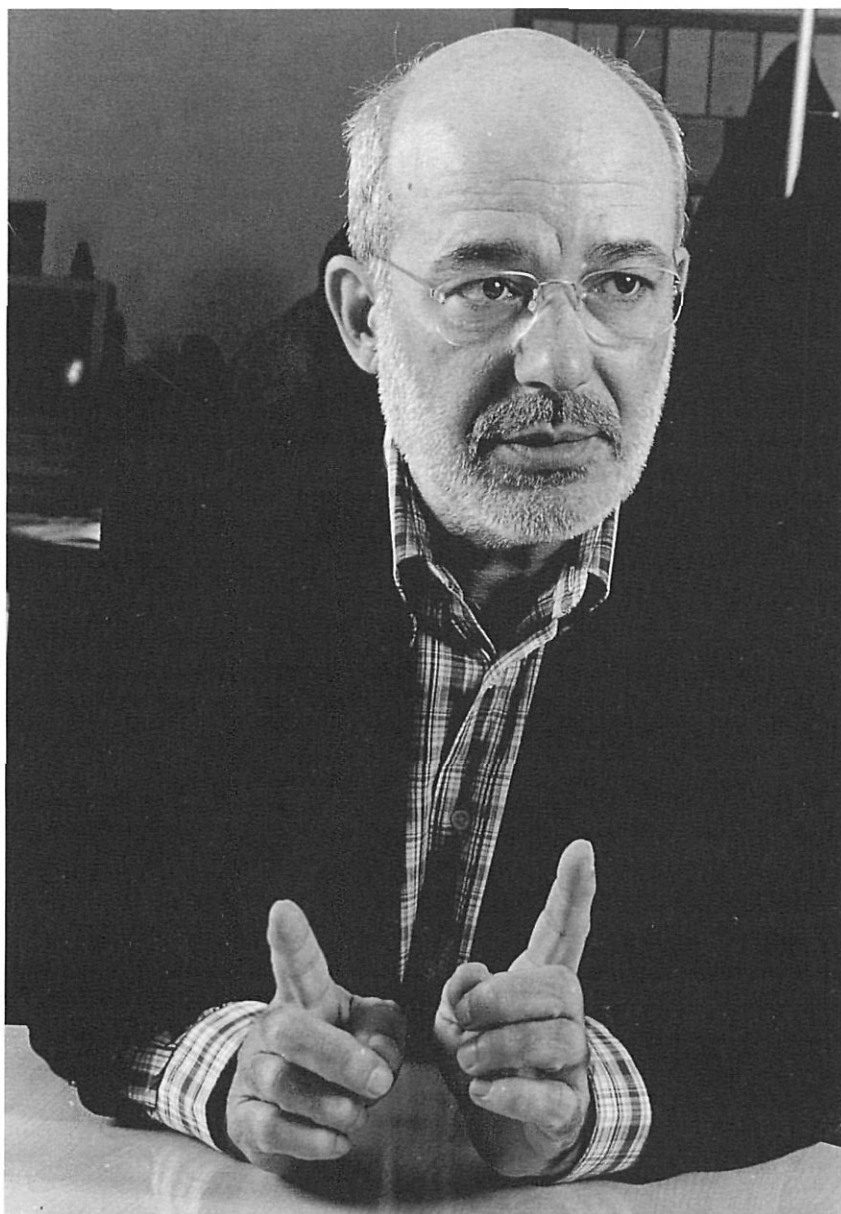
veure noies amb bikini. La modernitat va entrar a Calella a través del turisme. Històricament Calella ha estat bastant conservadora, des del punt de vista de les idees. La parròquia hi ha exercit sempre un paper molt determinant. Els nens corríem a fer l'amistat al mossèn quan el vèiem pel carrer... Recordo els primers establiments que van clavar a l'entrada un cartell en què deien que s'hi parlava anglès. La mare va penjar a l'aparador de la botiga de casa un rètol en què es deia que s'hi parlava català i espanyol. Al cap d'un parell de dies de tenir-lo penjat, l'alcalde va ordenar que el retiréssim, perquè considerava que allò era una provocació... A part de l'arribada dels primers turistes, recordo de la Calella

“

A Alemanya em vaig poder formar intel·lectualment.

Aquí el franquisme només fomentava la idiotesa

”

de la meua infantesa l'extraordinària activitat teatral que hi bullia.

—El teatre era una de les passions de la seva infantesa?

—Hi tenia molta afició, potser per influència de la meua mare. Abans de la guerra hi havia hagut a Calella tres companyies estables que escenificaven obres diferents cada setmana. Després de la guerra en van quedar dues: la d'Acció Catòlica i la de l'Orfeó. La meua família estava abonada a l'Orfeó. Des de ben petit he tingut pel teatre una afició espectacular. Vaig anar a un col·legi de monges fins als set anys. La monja que m'ensenyava a llegir versos es queixava que jo recitava amb massa entusiasme. Trobava que havia de llegir amb una expressió més moderada... El diumenge a la tarda jo anava al cinema a l'edifici de les monges i quan acabava la pel·lícula sortia corrent com un boig cap a l'Orfeó, perquè s'estava acabant la funció teatral i volia veure'n el final... Vaig estudiar a l'Institut del Teatre de Barcelona quan n'era el director Guillermo Díaz-Plaja, que era amic del meu pare d'abans de la guerra, de quan ell es deia Guillem. Anava variant de nom segons la situació política. També l'havia tingut de professor a l'Institut Balmes. Sovint arribava a classe vint minuts tard i en marxava vint minuts abans. Sospito que no tenia gaire interès en nosaltres. Moltes vegades abans de començar la classe em preguntava on érem perquè ja no se'n recordava... Em vaig treure el carnet d'actor i vaig arribar a actuar al barri

“

El primer cop que vaig llegir Wittgenstein no vaig entendre quasi res, però vaig intuir que era importantíssim

”

barceloní de Gràcia en un grup que muntava obres de Ionesco, Greene, etc.

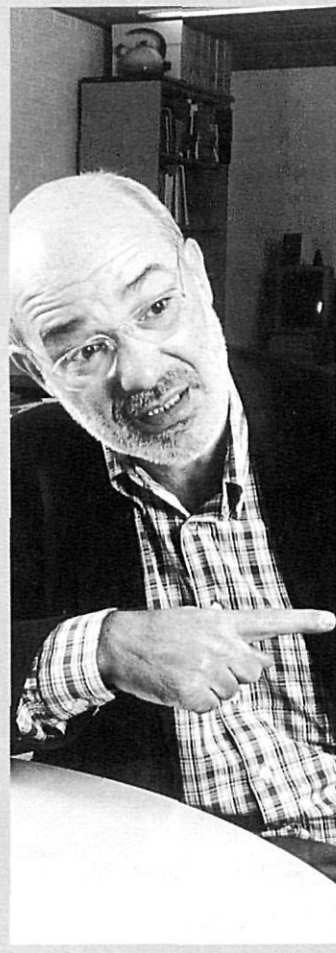
—Quins records guarda de la convulsa dècada dels 60?

—Les meves germanes, la Marta i la Maria Isabel, i jo érem els únics adolescents de Calella que estudiàvem el batxillerat. Primer vaig estar intern als Salesians de Mataró i després, entre el 1960 i el 1963, vaig estudiar a Barcelona, a l'Institut Jaume Balmes. Vaig estar de sort, perquè hi vaig tenir alguns bons professors. N'hi va haver dos de llengües clàssiques que em van impressionar: Eduard Valentí i Fiol i Jaume Olives. Encara no sé per què no vaig estudiar la carrera de filologia clàssica... En aquell temps vaig viure primer en una habitació llogada d'una casa particular i després en una pensió. Em cobraven setanta pessetes per la pensió completa amb dret a una habitació individual. Encara em descomptaven els caps de setmana i els altres dies que no hi anava, tot i que hi tenia l'habitació igualment reservada... Després vaig passar cinc anys al Seminari de Girona estudiant filosofia i uns primers cursos de teologia. Sempre m'han interessat molt els problemes filosòfics de la teologia. A Alemanya també vaig voler aprofundir el món de la teologia protestant... La Bíblia em sembla bàsica, perquè proporciona una formació indispensable. Som fills de Roma, Atenes i Jerusalem, tant si ho volem com si no. Som grecoromans i judeocristians, tant si hi estem a favor com en contra. El pas pel Seminari de Girona em va deixar un rastre inesborrable, pel rigor que s'hi gastava. Et donaven una estructuració de cap formidable. Hi vaig tenir professors excel·lents, com l'estimat doctor Estela, a qui vaig vetllar al llit de mort, Modest Prats, Joaquim Toca, el doctor Vicenç Capdevila, que funcionava amb una exigència metodològica tremenda... Hi vaig enganxar una generació molt desperta, hereva del Concili Vaticà II. Hi vaig passar un fred horrorós, però vaig sortir-ne molt satisfet des del punt de vista del treball intel·lectual... El 1970, en un moment turbulent, vaig acabar la carrera de filosofia a Barcelona. Vaig viure el Maig del 68 sent alumne al pati de Lletres de la Universitat de Barcelona. Els estius anava a Alemanya. Hi vaig fer de tot: descarregar banyeres, treballar en una impremta i en una fàbrica de car-

Filosofia de Josep Ferrater Mora (1994) i ha editat el volum *A Wittgenstein Symposium* (1993).

Ha editat i traduït al català les dues principals obres de Ludwig Wittgenstein, *Tractatus logico-philosophicus* (1981) i *Investigacions filosòfiques* (1983), i set títols del projecte *Philosophy for Children* del professor Lipman: *La descoberta d'Aristòtil Mas* (1987), *Recerca filosòfica* (1989), *Pimi* (1989), *Buscant el sentit* (1990), *Lisa* (1992), *Recerca ètica* (1992) i *Admirant el món* (1996).

Persona compromesa en les lluites a favor dels més marginats, ha presidit el Grup de Recerca i Actuació sobre Minories Culturals i Treballadors Estrangers (GRAMC). També ha estat professor a la presó de Can Brians d'un grup d'independentistes catalans que van ser empresonats el 1992.

tró... Les dones cobraven menys que els homes i a mi, com a tots els forasters, em pagaven a preu de dona. L'alemany sempre ha estat important per a la gent que ha estudiat filosofia, però llavors encara ho era més, perquè els nord-americans i els anglesos no tenien la presència tan forta que tenen ara. El 1970, als vint-i-quatre anys, vaig decidir anar a estudiar a Alemanya i m'hi vaig estar fins al 1976. Van ser sis anys molt decisius i intensos per a la meua formació.

—*Què és el que més el va marcar de la seva estada a Alemanya?*

—Jo sóc una altra persona des que vaig deixar que m'entrés l'onada d'aire fresc de l'estranger. El cel de Münster, al nord d'Alemanya, és d'un gris de plom que només es trenca una setmana a l'any. Un conegut meu que vivia allà em va avisar abans que m'hi instal·lés. Em va alertar que allà només podies fer dues coses: o estudiaves o et suïcidaves. Aquella estada a Münster va ser per a mi una experiència molt gratificant de treball i d'obertura. Hi vaig fer un aprenentatge no tan sols intel·lectual, sinó també

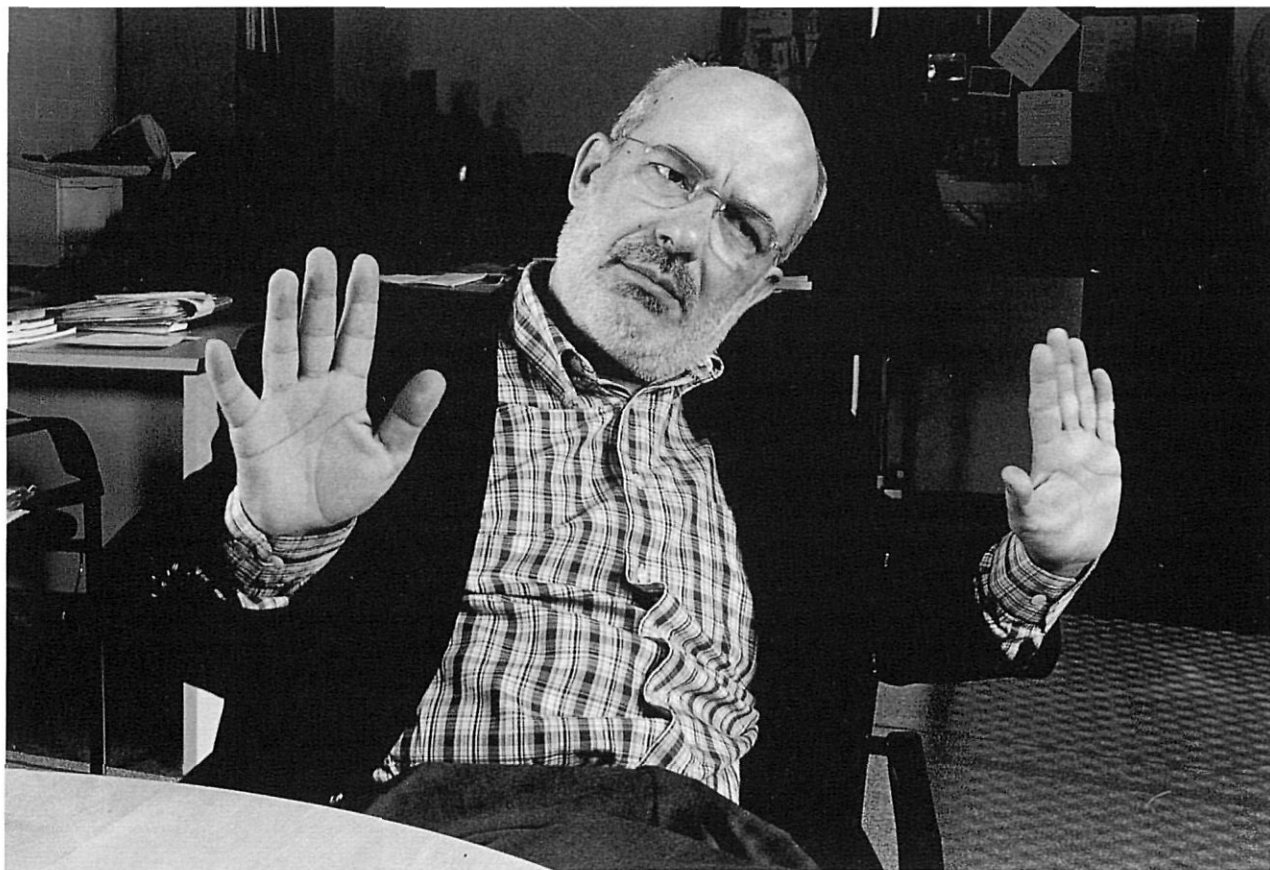
“

Treballar per la claredat té un component democràtic extraordinari, perquè fa accessible el coneixement a tothom

”

vital. Les possibilitats culturals que teníem llavors aquí eren escasses, perquè el franquisme només fomentava la idiotesa. A Alemanya, en canvi, vaig poder formar-me intel·lectualment i hi vaig fer

l'aprenentatge d'una llibertat tranquil·la. Vaig fer-hi el doctorat i vaig investigar l'obra del filòsof Ludwig Wittgenstein al costat de la seva marmessora literària. També a Alemanya vaig tenir contacte amb etarres de l'època que estaven refugiats a la zona on jo vivia. En aquell moment ETA encara no havia realitzat accions tan rebutjables com la de l'atemptat d'Hipercor. ETA representava la lluita antifrànquista i llavors jo hi sentia simpatia... A part de la meua estada a Alemanya, també em va influir molt l'any i mig que em vaig passar investigant a Cambridge. La democràcia en aquell moment encara es vivia d'una manera una mica crispada a Alemanya, que respirava llavors uns aires de postguerra. A Cambridge, en canvi, la democràcia era un principi molt més assumit. Recordo que alguns anglesos em deien que els francesos havien tardat molts més anys que ells a tallar el coll del rei. Dels anglesos vaig aprendre que de normes, si pot ser, n'hi ha d'haver poques, però que les poques que hi hagi s'han de complir escrupolosament. Vaig aprofitar la meua estada a Cambridge per deixar-me embriagar pel cinema.

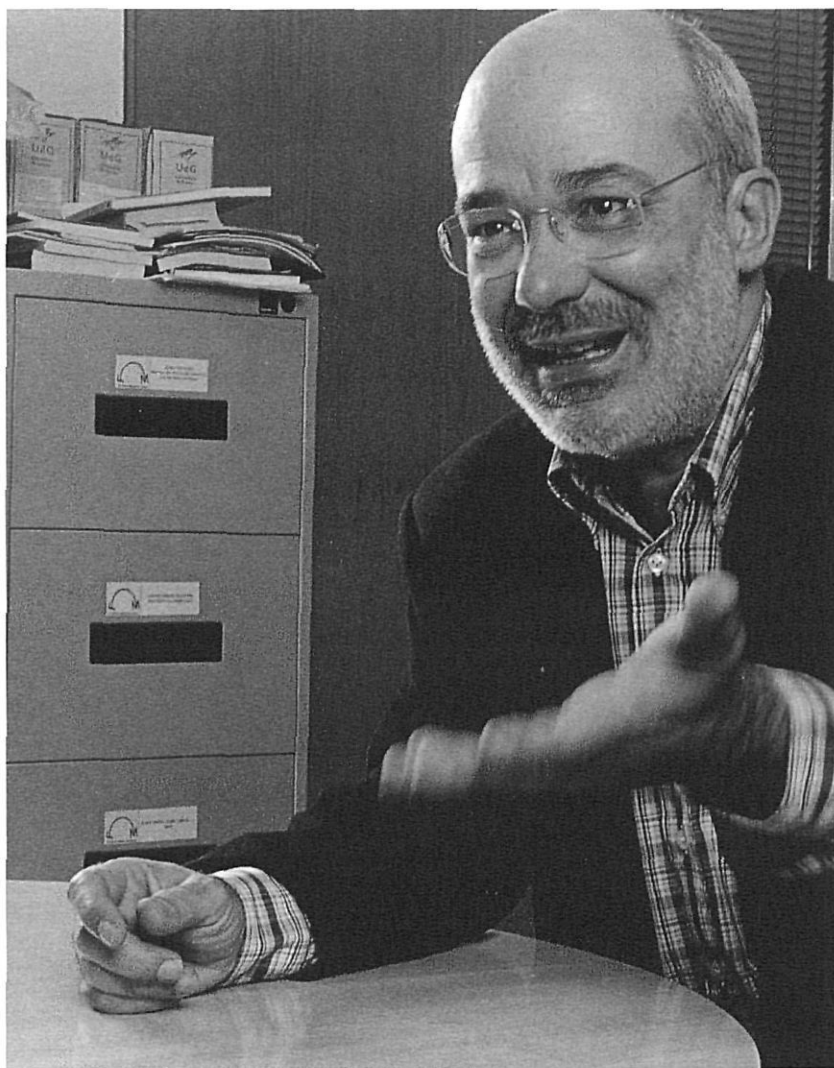
—El cinema és una altra de les seves grans passions?

—He practicat alguns esports durant la meua vida, sobretot el futbol i el tennis, però la meua autèntica passió ha estat, a part de la lectura i el teatre, el cinema. He tingut sempre una dèria morbosa, i qui sap si perillosa pel que té de capitalisme possessiu, per comprar llibres. Al final no dones l'abast a llegir-los. Ara justament he de canviar de pis per culpa dels llibres. En aquell temps, però, el cinema m'atreia tant o més que la lectura. Sóc de la generació dels cinefòrums. Al final dels anys 60 vaig dirigir sessions de cinefòrum a partir de pel·lícules de François Truffaut, Carlos Saura i altres directors. Llavors era una de les vies més directes que hi havia per fer política. Com que mai no he estat afiliat a cap partit però sempre he tingut inquietuds polítiques, vaig participar molt activament en aquelles sessions. Llavors vènciem com podíem les limitacions enormes que hi havia. T'havies d'anar fent la teua cultura tot sol, viatjant a París per comprar llibres del Ruedo Ibérico o copiant a mà els fragments dels llibres interessants que trobaves a la biblioteca. Una part molt important de la cultura estava prohibida i no hi podíem accedir. La cultura clàssica, per sort, no estava prohibida i jo vaig aprofitar-ho per submergir-m'hi.

“

Un ha de fer la seva labor al lloc on vulgui, i no em preocupa si sóc en el lloc on els altres creuen que hauria de ser

”

—Vostè s'ha guanyat un prestigi internacional com a estudiós de Ludwig Wittgenstein. Què el va dur a interessar-se per l'obra d'aquest filòsof?

—El curs 1969-1970, a cinquè de carrera a la Universitat de Barcelona, un joveníssim i esquerrà Jacobo Muñoz ens feia unes classes sobre l'Escola de Frankfurt i la filosofia analítica, la branca més moderna de la filosofia que podia trobar en aquell moment. La primera vegada que vaig sentir parlar de Wittgenstein va ser a les seves classes. Des de llavors no he deixat de llegir Wittgenstein gairebé ni un dia de la meua vida. El primer cop no vaig entendre quasi res, però em va fer la impressió que era un autor importantíssim, que deia coses interessantíssimes. En aquest cas, la fascinació per Wittgenstein em va venir pel que no veia, pel que no entenia. De vegades les coses passen per una raó misteriosa. El meu gust per la filosofia

també té un origen curiós. Jo havia tingut de professor a l'institut Francesc Canals, que després va ser catedràtic de metafísica a la universitat. Sempre l'he apreciat molt, tot i que es mou en un espectre ideològic i polític ben diferent del meu. No entenia res del que ell deia a classe, però veia que ensenyava amb un entusiasme vital impressionant. Semblava que gairebé s'enfilava físicament per les parets cridant els problemes d'Aristòtil. Vaig pensar que més enllà del que ens explicava i jo no comprenia hi devia haver una matèria molt atractiva. D'aquesta manera em vaig encuriosir per la filosofia. De vegades de manera estranya ens fascina el que entreveiem quan no hem entès prou les coses. Ens vam trobar fa un temps a l'enterrament del doctor Francesc Gomà, un professor que he estimat molt, i em va fer saber que em llegia sempre i que no estava d'acord en res del que jo afirmava. Li

vaig dir que ja m'ho pensava i li ho vaig agrair moltíssim.

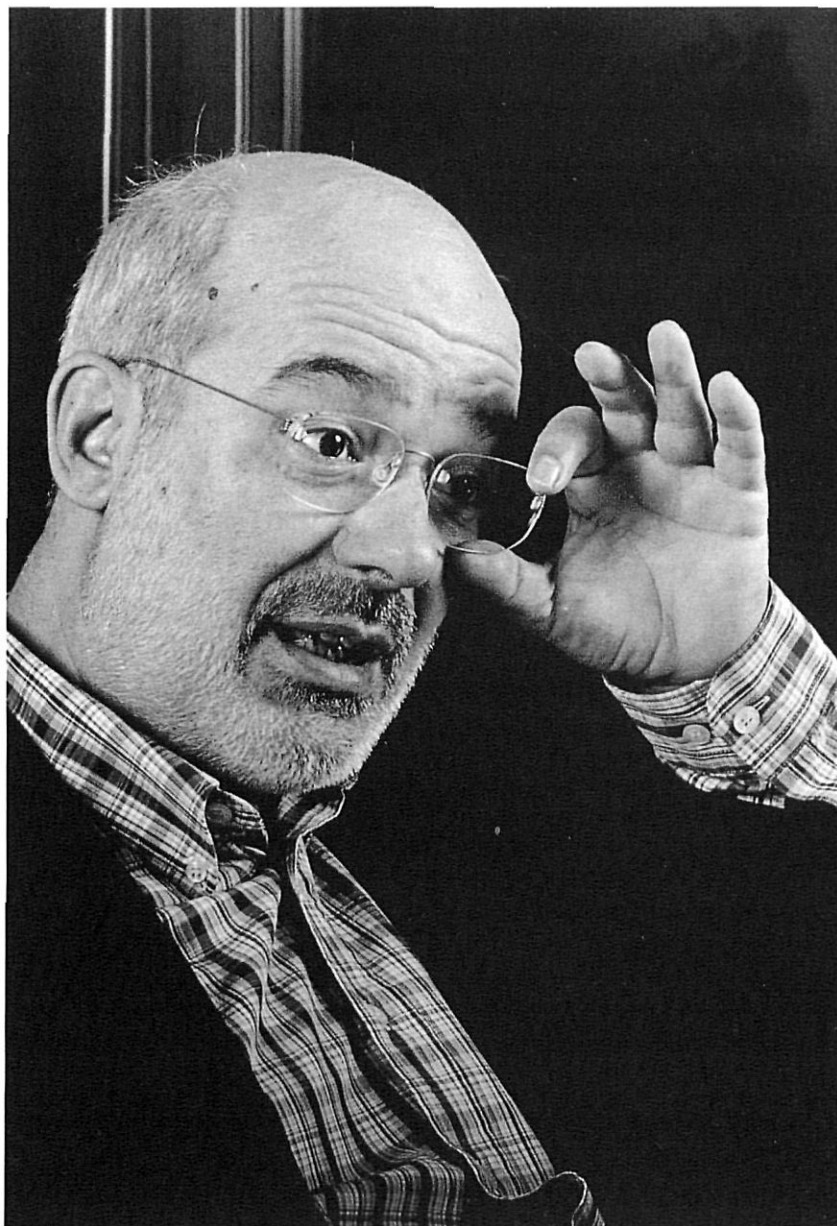
—Quina creu que és la principal aportació de Wittgenstein a la història de la filosofia?

—Wittgenstein obre dos mons diferents amb les seves dues obres cabdals. El 1921, amb la publicació del *Tractatus logico-philosophicus*, influeix moltíssim en una nova manera de fer filosofia, a través del Cercle de Viena. El 1953, dos anys després de la seva mort, s'editen les seves *Investigacions filosòfiques*, on es poden veure desenvolupades les seves intuïcions plantejades en el *Tractatus*. El primer llibre és una construcció arquitectònica molt ben travada, però és finalment amb el segon que ens ajuda a

“

Si sóc un catedràtic
d'universitat,
no puc fer veure
que sóc un pària
de la societat

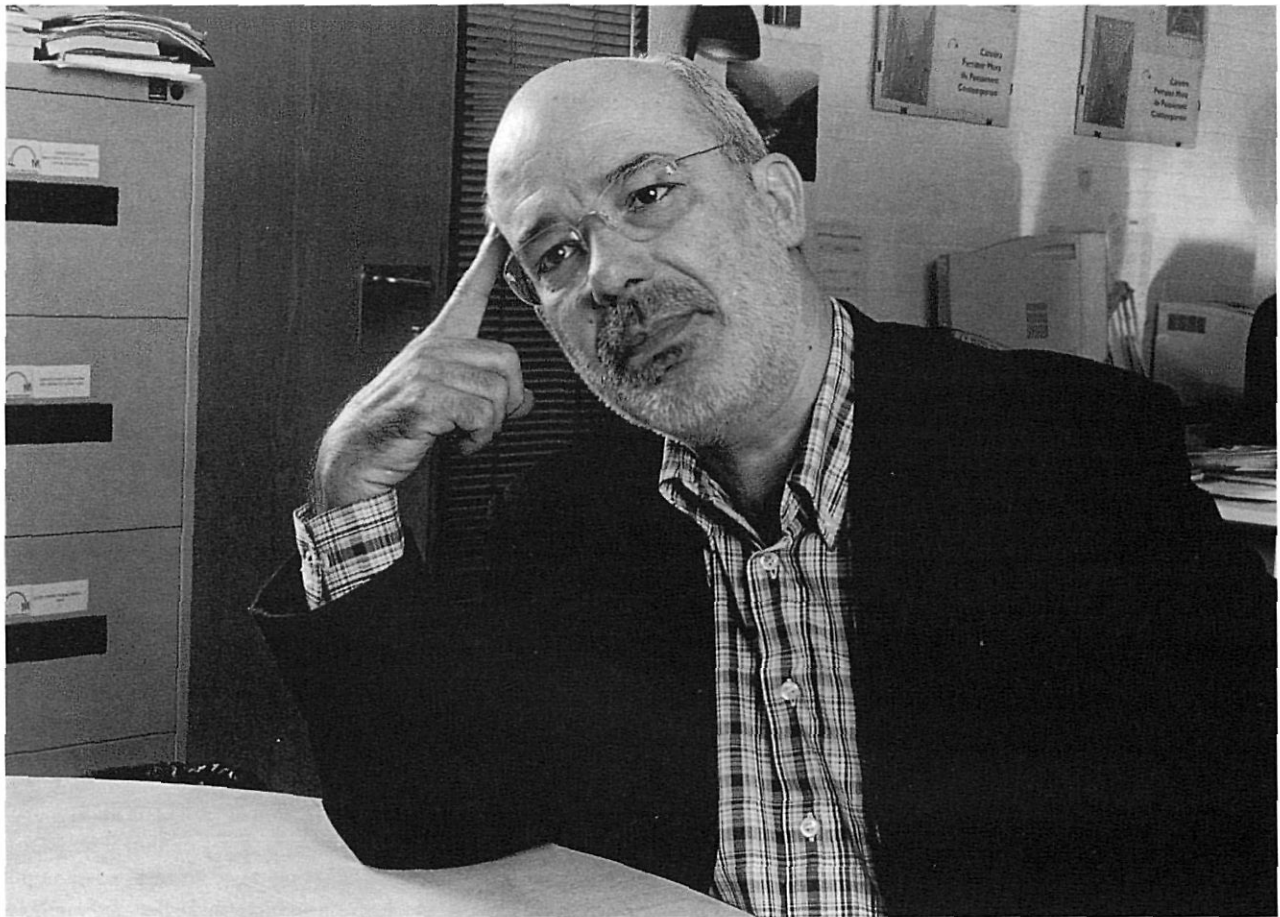
”

entendre que la filosofia no necessàriament ha de ser ideològica, que pot ocupar-se més de les descripcions que no pas de les explicacions. Abans de Wittgenstein, el filòsof era un ésser que volia passar als altres la seva visió de la llibertat, l'amor, la justícia, etc. Wittgenstein, en canvi, entén que el filòsof és un ésser humà com els altres, un individu que més aviat ha de procurar mirar els conceptes que fem servir per estudiar quines dificultats plantegen, amb què connecten, etc. Vol examinar-ne els pressupòsits i les conseqüències per arribar a una anàlisi conceptual que potser ens pot fer canviar d'opinió. Wittgenstein ve a preguntar-nos si es pot jugar a escacs sense la reina. La resposta a aquesta pregunta no és trivial. No es pot començar una partida d'escacs sense la reina, però és evident que quan te la maten bé pots continuar jugant. Ens vol demostrar, per tant, que tot depèn de com plantejem els problemes. 'Depèn': aquesta seria la paraula clau del pensament de Wittgenstein. Tenim unes dades i en podem treure unes conclusions o unes altres. Depèn de com les anàlitzem. Afirmar això no és fer relativisme. El que cal, segons Wittgenstein, no és bombardejar els altres amb la nostra ideologia, sinó ajudar-los a fer transparents els arguments i a revisar les anàlisis. Segons Wittgenstein, la nostra civilització és massa constructiva: col·loca unes coses damunt les altres de manera complicada. La claredat, per a Wittgenstein, és un objectiu essencial, un valor substantiu. Treballar per la claredat té un component democràtic extraordinari, perquè fa accessible el coneixement a tothom, perquè atorga la capacitat de crítica i de resposta a tots els ciutadans i no únicament a uns quants privilegiats que es converteixen en casta intel·lectual. Wittgenstein m'ha marcat de manera definitiva amb el seu pensament filosòfic. Si pogués parlar amb ell, potser em diria que no l'he entès...

—Quina funció ha de complir la filosofia en el món actual?

—La filosofia ha d'ajudar a pensar i entendre el món, per tal que abans de morir-nos hàgim entès alguna cosa. Hem d'entendre en el sentit que hem de veure què tenim al davant, quins arguments i quins pressupòsits hem de valorar. Hem d'anar adquirint un pensament

cada vegada més graduat. Lamentablement, encara juguem a tenir un pensament de pastorets, de bons i dolents, de blanc i negre, de sí o no. Les coses són molt matisades. Hi ha tons de gris i penombres. A l'escola ens ensenyen a matisar la capacitat visual o tàctil, ens ensenyen a afinar els sentits, especialment els que permeten un contacte físic. No ens ensenyen, en canvi, a matisar el raonament, a afinar el sentit intel·lectual. La filosofia ha d'ocupar-se de tot això. Ha d'ensenyar defensa personal, que és molt important des d'un punt de vista democràtic.

—Vostè va tenir l'oportunitat de quedar-se a Alemanya com a professor a la universitat, però va decidir instal·lar-se de nou a Catalunya. Què el va impulsar a tornar al país?

—Em trobava bé a Alemanya i m'hi sentia integrat. Però vaig voler tornar a Catalunya l'estiu del 1976 quan vaig saber que el meu pare estava malalt. Al cap d'uns mesos va morir i ja no vaig voler tornar a abandonar Catalunya. No tenia ganes de viure en una ciutat gran i

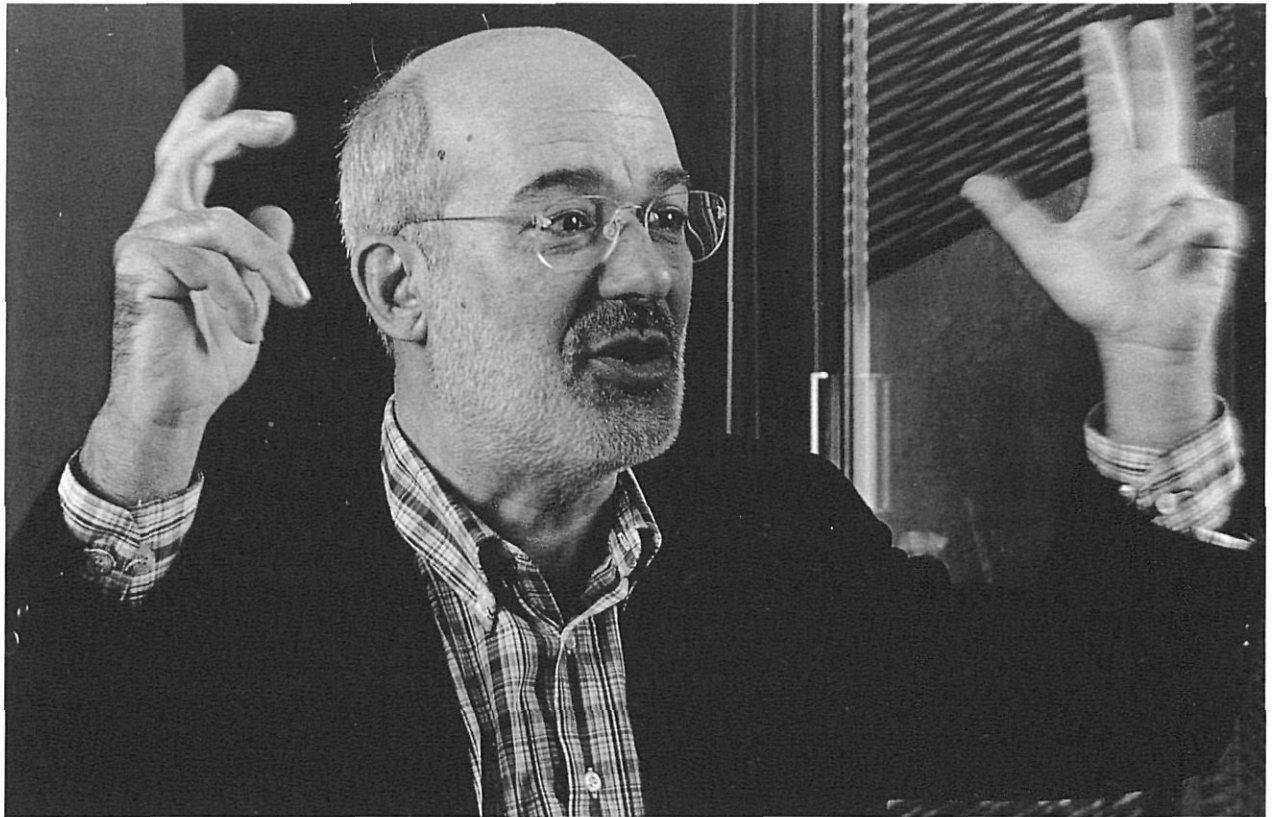
em vaig presentar a unes oposicions per a una plaça de professor de secundària. Les vaig treure i el 1978 me'n vaig anar a Sant Feliu de Guíxols, on vaig passar uns anys felicíssims de la meua vida. Era un moment de canvi, treballava amb col·legues molt joves i vivia en un lloc privilegiat sobre el mar, en un indret preciós del camí de ronda de Sant Elm que ara ha quedat fet malbé. Des de l'habitació veia el far de Tossa. Vaig passar gairebé una desena de cursos a l'institut de Sant Feliu de Guíxols. A més de fer classes, traduïa Wittgenstein al català. Era una feina que demanava molta calma, molta tranquil·litat. Allà en tenia tanta com volia. Cap al 1986 em van demanar que fes un curs de lògica al Col·legi Universitari de Girona. De mica en mica em vaig anar vinculant més a la casa, amb l'objectiu de constituir un nucli de professors que pogués acabar creant una oferta de cursos de la carrera completa de filosofia.

—Molts col·legues seus trobaven estrany que vostè, amb el seu prestigi, se sentís a gust ensenyant en un institut, i els va

costar entendre que quan finalment va entrar al món universitari català ho fes incorporant-se com a professor a Girona i no a Barcelona...

—He tingut la sort de poder-me fer un camí propi. No vull ser pedant ni orgullós, però penso que un ha de tenir una certa autoestima i ha de fer la seva labor al lloc on vulgui, sense pensar en els judicis dels altres. Crec que la feina que faig és important i alhora absolutament prescindible. Vaig entrar a la Universitat de Girona perquè tenia la possibilitat d'ajudar-hi a implantar la carrera de filosofia. El 1989 vam poder-hi crear la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani. Si no hagués tingut aquests estímuls, encara seria a Sant Feliu, perquè m'hi sentia molt bé. Alguns col·legues més joves em miraven amb sorpresa quan els parlava del projecte de filosofia per a nens en què estava començant a treballar fa alguns anys. Ara veig que hi dediquen elogis. Relativitzo absolutament el que faig. No em preocupa si sóc en el lloc on els altres creuen que hauria de ser. No pretenc crear escola. L'única

pretensió que tinc és que se m'escolti i es critiqui el que dic. No vull tenir seguidors. El que vull és que cada dia hi hagi més ciutadans autònoms, lliures, independents, crítics. No vull els meus alumnes amb mi contra els altres. En tot cas, els vull enfront meu. Faig la feina que he de fer, la que em toca. I llestos! L'important a la vida és viure el present amb intensitat fent el que fas i preguntant-te què més has de fer.

—*Vostè va tractar bastant Josep Ferrater Mora en els últims anys de la seva vida. Quin record en té?*

—Era una persona llesta, aguda, tolerant. Tenia una ironia magnífica que potser els altres no sempre captaven. Va morir amb la impressió que el país no l'havia aprofitat prou. Ell pensava que era una mica l'Ortega y Gasset de Catalunya i li semblava que no li reconeixien prou la feina feta. Per això li va fer una il·lusió tremenda que es creés una càtedra que dugués el seu nom. Estava encantat amb la càtedra de Girona. Sempre em deia que jo era un català una mica especial, perquè considerava que els catalans no teníem fama de complidors i en canvi veia que el que jo li anunciava tirava endavant.

Ara hem de preparar una bona biografia de Ferrater, amb textos inèdits que poden escandalitzar algú. Conservem poemes bellíssims inèdits seus, alguns de caràcter eròtic que causaran sensació, pel que tenen de bromistes. Ferrater era bàsicament un home modern. Sentia un gran passió per la modernitat. No volia mirar enrere ni volia escriure les memòries. Sospito que la guerra del 36 el va marcar. Era un home amb un futur lluminós. Va morir en un moment en què estava esplèndid. No donava la imatge típica i tòpica del filòsof tristot que pensa coses estranyes i abstruses. Al contrari, es plantejava els problemes de la tècnica, la modernitat, el coneixement, la política, l'ètica... Bategava amb el seu temps i era extraordinàriament sensible als problemes dels seus conciutadans.

—*Malgrat Ferrater, Catalunya és un país amb poca tradició filosòfica?*

—Catalunya és un país d'historiadors i literats. No ho critico gens ni mica. Està bé que ho sigui, perquè hi ha països que no tenen tants historiadors i literats com en té el nostre. Aquesta és una realitat lligada a la idea de la preservació i la supervivència. Vigilem la

història i cultivem la llengua, que és el que tenim. També tenim bastants artistes. Però no tenim gaires científics ni gaires pensadors. Potser les universitats definiran en pocs anys un canvi en la manera de fer d'aquest país, però en línies generals no hem heretat un pensament laic i modern que es planteja els problemes de la filosofia sense el condicionament d'una visió religiosa, com ha tingut Carreras i Artau. Els pensadors més interessants que teníem, com Joaquim Xirau, que va influir molt en Ferrater, se'n van anar del país. Per això els pensadors que ens han influït més han estat estrangers. Si Ferrater hagués estat en una universitat catalana després de la guerra tampoc no hauria pogut fer el que va fer. A la vida la casualitat et marca. Ferrater deia que per entendre la vida d'una persona calia entendre la seva circumstància històrica i el seu tarannà, però que també s'havia de tenir en compte l'atzar. Ell va tenir la sort de fer el seu periple per París, Santiago de Cuba, Santiago de Xile i els Estats Units. Si no hagués entrat en contacte amb la cultura anglosaxona i les biblioteques dels Estats Units, no hauria arribat on va arribar. Des de la càtedra que duu el seu nom volem seguir el seu estil rigorós i no dogmàtic.

—Com a ciutadà, vostè s'ha alineat sempre al costat de les persones més desafavorides. Aquest és el veritable compromís de l'intel·lectual?

—És el meu. He de ser fidel a mi mateix, començant pel fet de la identitat. El meu marc natural de referència és el nacional dels Països Catalans. Segurament aquesta inquietud se'm va despertar al Seminari de Girona, que era molt catalanista. És evident que a Catalunya només hi hauria d'haver una única llengua oficial i que hauríem de tenir sobirania. Sembla mentida que encara haguem de lluitar per trivialitats. Jo parlo bé cinc o sis idiomes. No sóc una persona tancada. Tinc clar que el problema del nostre poble és polític, de decidir com es configura una societat i a partir de quins referents. Em molesta viure en una societat supeditada a una altra. Vull un país independent, però de ciutadans independents. Per aquesta raó la lluita de la cultura em sembla la més important de totes, perquè és revolucionària i no té les limitacions de la professional i la política. Encara podem fer moltes coses en el terreny de la cultura per al despertar dels altres... Jo he pres una opció claríssima per als més desafavorits. Hi estic en deute, per-

“

L'institut
d'Estudis Catalans
no ha de ser un balneari
on esperar que et donin
la Creu de Sant Jordi

”

què tinc una mala consciència de classe, no pas una mala consciència individual. Jo no he estat mai un desafavorit. En principi dono suport a qualsevol col·lectiu de gais, insubmisos, negres, independentistes, ocupes... Estic al seu costat. Només deixaria d'estar-hi si matessin, violessin o fessin alguna animalada. Em sento mentalment en aquesta situació, ja que vitalment sóc

un privilegiat. Si sóc un catedràtic d'universitat no puc fer veure que sóc un pària de la societat. Tinc un sou que em permet viure bé. No me'n queixo. És més: estic disposat a donar una part del meu sou si es destina a col·lectius com aquests, però no pas si es destina a festivals al Palau Sant Jordi. Em sento amb l'obligació moral de defensar aquestes causes. Si no, no podria tenir un mirall a casa, perquè em sentiria indignat quan m'hi mirés.

—Vostè és membre de l'Institut d'Estudis Catalans. Com veu el futur d'aquesta institució?

—L'Institut d'Estudis Catalans ha de ser el líder en el terreny de les idees als Països Catalans i ha de complir una funció digna de representació institucional. Celebro que fa poc hàgim incorporat a la secció filològica Joan Solà, una de les persones més crítiques amb el diccionari normatiu. Les grans discussions les hem de tenir a dintre, no a fora. No ens ha de fer por la idea d'obrir un gran debat. L'Institut d'Estudis Catalans no ha de ser un balneari on esperar que et donin la Creu de Sant Jordi.

Xevi Planas

